

СТАНОВИЩЕ

На Фондация „Подслон за човечеството“ / Habitat for Humanity Bulgaria

ОТНОСНО: проект на Национална стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030), версия 24.03.2022г., и Национален план за действие 2022-2023г., в частта им касаеща ЖИЛИЩНИТЕ УСЛОВИЯ

След като се запознахме с новата версия на Стратегията, в частта ѝ за приоритет „Жилищни условия“, бихме искали да отбележим, че единствената промяна, която констатираме спрямо версията от м. февруари 2021г., е в т.нар. „Общи цели“, които в действителност са мерки за постигане на целта, формулирана от Европейската комисия за приоритет Жилищни условия: **До 2030 г. да се намали най-малко с една трета разликата по отношение на изключително лошите жилищни условия.**

Настоящата версия повтаря недостатъците на предходната – няма измерими показатели за посочените „обща цели“, които да показват Какво?, Колко? и До кога? искаме да постигнем. Отново искаме да подчертаем, че липсата на количествена и качествена информация за проблемите, идентифицирани в раздел III. НАЦИОНАЛЕН КОНТЕКСТ – АНАЛИЗ НА ПРОБЛЕМИТЕ И СИТУАЦИЯТА, (които са абсолютно идентични с тези записани във версията 2021г.), води до невъзможност да се даде коректен отговор на първия въпрос в стратегическото планиране - КЪДЕ СМЕ СЕГА? Това възпрепятства и отговорите на следващите два въпроса КАКВО ИСКАМЕ ДА ПОСТИГНЕМ?, а още по-малко „КАК ДА ГО НАПРАВИМ?“ (или планът за действие).

Националната статистика трябва да събира и предоставя информация, за мащаба на проблемите. Например, какъв е делът на ромското население със сигурни права върху земя, (а) със законно призната документация и (б), които възприемат правото си на земя като сигурна, по пол и вид на владение (един от индикаторите към ЦУР 1)? Такава информация НСИ не предоставя. Представително социологическо изследване, което Хабитат България направи с помощта на експерти от БАН, по проект „Изследване и аргументи за нови жилищни политики в полза на цялото общество“, финансиран от Фонд Активни граждани България по ФМ на ЕИП 2014 - 2021 г., показва че в края на 2020г., в кв. „Надежда“, гр. Сливен, **какъвто и да е документ за собственост имат едва 12,8% от анкетираните.** Този факт има за цел да покаже, че когато знаем Къде сме сега?, можем да си поставим измерими цели. Например:

„До 2030г., делът на ромското население със законно призната документация за владение да достигне 40%.“ При тази формулировка може да се направят различни сценарии КАК ДА ПОСТИГНЕМ целта с различни комбинации от стъпки и действия или да разработим План за действие. Например: 1) заснемане (вкл. и чрез орторектифицирани изображения заснети с

дрон и ГИС координати) на застрояването в съответния квартал и оценка на конструктивната допустимост на сградите; 2) съпоставяне на тази информация с наличните устройствени планове за урбанизираната територия, актовете за частна общинска собственост, съществуващата кадастрална карта, в която би следвало да са вписани собствениците на парцели и имоти и т.н. 3) анкетиране на домакинства и проверка на документите, които притежават и т.н.

В този смисъл, предложените „Общи цели“, в действителност представляват мерки, при това отново количествено неопределени. С оглед на винаги ограничените финансови ресурси и необходимостта от постигане на значителни подобрения в жилищни условия до 2030г., считаме за разумно фокусът на дейностите да бъде върху общините, в които делът на ромското население е над средния за страната.

Общи цели, версия февруари 2021г. – 8 бр.	Общи цели, версия март 2022г. – 6 цели
1. Изграждане на интегрирана географска информационна система и въвеждане на орторектифицирани изображения заснети с дрон.	1. Установяване на работещ механизъм за оценка на жилищния фонд в зони с компактно ромско население;
2. Създаване на кадастрална карта и кадастрални регистри на територии, включващи зони с компактно ромско население.	
3. Осигуряване на общински жилища за настаняване на уязвими групи от населението.	2. Осигуряване на условия за придобиване на финансово достъпни жилища и условия за въвеждане на алтернативни модели на социални жилища за домакинства от зоните с концентрация на бедност;
4. Изграждане/реновиране на инфраструктура за предоставяне на интегрирани здравно-социални и социални услуги в общността за уязвими групи.	3. Изграждане/реновиране на инфраструктура за предоставяне на интегрирани здравно-социални и социални услуги в общността за уязвими групи;
5. Реконструкция на обекти на социалната инфраструктура за целите на образованието, културата и др.	4. Реконструкция на обекти на социалната инфраструктура за целите на образованието, културата и др.;
6. Търсене на инструментариум за подобряване на правните и икономически условия за премахване на несъответстващите на Закона за устройството на територията (ЗУТ)/законодателството жилища и квартали. Приемане на Закон за изменение и допълнение на Закона за устройството на територията за въвеждане на принципа на съразмерност при издаване на заповед за премахване на незаконен строеж, представляващ единствено жилище за неговите обитатели.	5. Търсене на инструментариум за подобряване на правните и икономически условия за премахване на несъответстващите на Закона за устройството на територията (ЗУТ)/законодателството жилища и квартали. Приемане на Закон за изменение и допълнение на Закона за устройството на територията за въвеждане на принципа на съразмерност при издаване на заповед за премахване на незаконен строеж, представляващ единствено жилище за неговите обитатели;
7. Разширяване на законния достъп до	6. Разширяване на законния достъп до

<p>качествена вода, електричество и канализация в обособените квартали с концентрация на бедност.</p>	<p>качествена вода, електричество и канализация в обособените квартали с концентрация на бедност. (Цел 6 попада в обхвата на областното планиране и ще се изпълнява от общините).</p>
<p>8. Подкрепа и прилагане на иновативни и ефективни решения за преодоляване на енергийната бедност сред ромски общности в страната, и включване на квартали с преобладаващо ромско население в програми за енергийно обновяване.</p>	

Забележка: В сиво са маркирани идентичните цели.

В контекста на казаното по-горе за измеримостта на целите, по принцип:

- Подкрепяме ново включената **Оценка на жилищния фонд в зони с компактно ромско население** и считаме, че това е стъпка напред в новата версия на стратегията.
- Подкрепяме **Осигуряване на условия за придобиване на финансово достъпни жилища и условия за въвеждане на алтернативни модели на социални жилища за домакинства от зоните с концентрация на бедност**; но следва да отбележим, че нейното постигане е обвързано със значителни законови промени и пряко ангажиране на държавата с финансиране на социална жилищна политика, която да бъде провеждана на местно ниво от общините.
- По отношение „Търсене на инструментариум за подобряване на правните и икономически условия за премахване на несъответстващите на ЗУТ/законодателството жилища и квартали“, отново предлагаме да бъде преформулиран, тъй като препоръките на ООН не са за премахване, а за обновяване на кварталите. Предлагаме следната редакция:

„До 2023 година да се създаде нормативен инструментариум за устройство на кварталите с концентрация на бедност, който да позволи придобиване на законен статут на нестандартни жилища, обитавани от домакинства в жилищна нужда, за които това жилище е единствено и за което техническо лице е доказало, че е конструктивно безопасно или може да бъде приведено в съответствие с техническите изисквания.

И в допълнение към нея още една цел

„До 2023г. да се разработи и приведе в изпълнение дългосрочен механизъм за финансово подпомагане на ремонтирането на нестандартни жилища в квартали с преобладаващо ромско население, за които е установено, че могат да бъдат приведени в съответствие с конструктивните, технически и хигиенни изисквания, така че да осигуряват безопасен подслон за обитателите си.“

Както неведнъж сме изтъквали, необходимо е да се предостави възможност за придобиване на възмездно право на собственост върху земята или отстъпено право на строеж върху нея, в

случаите, когато това е общинска или държавна собственост. Решаването на проблема с владееенето на жилищата би донесло ползи за цялото общество:

- i. **Икономически ползи** – придобиването на статут на владееене от стотици хиляди домакинства означава внасяне на данъци и такси в бюджета, в качеството им на собственици и при извършване на сделки с тези имоти. Това означава и възможност за инвестиции в жилищата, достъп до банково финансиране, каквото в момента повечето от тях нямат.
- ii. **Социални ползи** - това би дало сигурност и защита за тези уязвими групи от обществото, би им дало стимул за подобряване на жилищните условия, по-висока хигиена, по-добро здраве, по-добро качество на живот.
- iii. **Екологични ползи** - възможност за включване на тези жилища в програми за намаляване на енергийната бедност и подобряване качеството на атмосферния въздух. Известен е факта, че замърсяването на атмосферния въздух от нерегламентирано изгаряне на гуми, отпадъци от текстил, пластмаси и др. за битово отопление, най-често е с източник кварталите с преобладаващо ромско население. В момента общините реализират проекти за подмяна на горивните инсталации, но с такива мерки могат да бъдат подпомагани само домакинства в законни жилища.

За да не остават целите само на хартия, считаме за изключително важно да се осигури прозрачно и прогнозируемо финансиране, поради което предлагаме следната цел:

„Да се осигури системно целево финансиране, в размер не по-малко от 1% от годишния бюджет на Република България, за изпълнение от общините на мерки за обновяване до 2030г. на кварталите с концентрация на бедност и най-неблагоприятни характеристики по отношение на: 1) техническа и транспортна инфраструктура; 2) недостиг на елементи на градската среда; 3) лошо състояние на природната среда и градската екология; 4) концентрация на социално-икономически проблеми.“

По отношение на Плана за действие до 2023г., в частта му за Жилищните условия, считаме, че предложените дейности не съответстват на нуждите и целите.

В заключение, предлагам в Стратегията да бъдат формулирани измерими цели, за които да се направят адекватни планове за действие, които действително да осигурят постигането на поставените цели в заложените срокове.

С уважение:.....

Минчо Бенов
Национален директор на Хабитат България